

NIEUMIEJĘTNOŚĆ (144) sb f

nieumiejętność (130), **nieumiętność** (9), **nieumietność** (5); *nieumiętność BartBydż, SeklKat* (2), *KromRozm I, BielKron*; *nieumietność BielŻyw* (4); *nieumiejętność : nieumiętność : nieumietność Mącz* (7:2:1), *SkarJedn* (9:2:-).

W pisowni łącznej (131), *w rozłącznej* (13).

Oba e oraz o jasne.

sg N nieumiejętność (37). *◇ G nieumiętności* (42). *◇ D nieumiętności* (1). *◇ A nieumiejętność* (37). *◇ I nieumiejętnością* (18). *◇ L nieumiętności* (7). *◇ pl N nieumiejętności* (1). *◇ G nieumiejętności* (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde brak.

1. *Niewiedza, nieświadomość, nieznamość, nieznanie się na czym, niedoświadczenie, brak wykształcenia; ignorantia Mącz, PolAnt, Modrz, Calep, Vulg, JanStat, Cn; inscitia Mącz, Modrz, Calag, Calep, Cn; imperitia HistAl, Modrz, Calep, Cn; ignoratio Mącz, Calep; inscientia Calep, Cn; nescientia BartBydż; amusia, atechnia, inelegantia, ineruditio, ruditas, tirocinium Cn* (123) : *BartBydż* 97b; *káždego Perfę kthory by chciał włtąpić ná krolewską doftoynofć/ áby nie vftępował przez nieumiejętność [dlya nyeoptrznosci [!] HistAl 1510 249] z drogi roftropnofći. HistAl G3; KromRozm II p2 marg, p3 [2 r.]; GliczKsiąż N; BibRadz Eph 4/18; Chćiał tedy Cefarz przełožyc nád woifkiem fwoim Lántgráfá/ ále fie mu wymawiał nie vmiętnośćiá/ Cefarz mu powiedział/ gdy fobie vmiełz/ y mnie poftłuzyc możefz BielKron 222v; Mącz 147b, 372d [2 r.]; To ludzie obraża/ żeś w tym piérwłzym Dyálógu Połtom Koronnym nieumiejętność zádał/ iákoby oni thák fproftni byli/ áby rádząc o Exekucyéy/ nie wiedzili co Exekucya ieft OrzQuin E4; GórnDworz li8v; ModrzBaz 6v, 39v; zá nieumiejętnośćiá błędy náftaiá SkarJedn 357; ále kośćioł fie nieumiętnośćiá nie záraża. Iefli oboygá to ieft y náuki y przykládu mieć nie może/ tedy wždy náukę ma. SkarJedn 359: Y wzgárdziwłzy náuki/ [...] ná żywot fie świetobliwy [!] zdobywác chćiał. Y wyłzedł vmiętnym bez náuki/ y mądrym w nieumiejętnośći. SkarŻyw 248, 59; CzechEp 55, 373; Calep 109a, 510b, 541b; LatHar 673; WujNT 171, Eph 4/18.*

nieumiejętność czego (15): *SeklKat N2v; KrowObr 224; KwiatKsiąż F4; A z nieumiejętnośći fpráwowánia/ á rzádzenia ludzi/ iáko wiele złe⁸⁰ rołcie GórnDworz Ee5; RejPos 204v; CzechRozm 136; iam Greczyn/ mniefłzác pomoc prze nieumiejętność ięzjká [łacińskiego] dáć mogę: idz do Rzymu do Lácińnikow SkarŻyw 353; Nieumiejętność głębokiey łáciny Dionizego Teologiey záda. CzechEp 66 marg, 68 marg, 294, 316; NiemObr 26; LatHar 114; áby kto Sędzięgo rufzáiac dla nieumiejętnośći obyczaiu rufzenia [...] w rzeczy fwéy nye vpadł SarnStat 807 [idem] 810.*

nieumiejętność czyja [w tym: pron poss (22), G sb i pron (15)] (37): *SeklKat F2; MurzHist E2v; KromRozm II p3v; KromRozm III Q4; KrowObr 181v; Bo iefliżem nievmiał/ przy mnie zoftánie nie vmiętność moiá [ignorantia mea; niewiádomość moiá WujBib]. Leop Iob 19/4; BibRadz Os 4/6, Mar 8 arg; Mącz 372d; GórnDworz H3v, M4v, N4, N4v, Ee5v; Nie máła rzecz [...] vczyć [...] Iezdnego iáko ma drzewo nieść/ tarcz dzierżeć/ [...] ftać w fpráwie by nie zámielzał fpráwy fwoiá nieumiejętnośćiá BielSpr 2; żebyście dobrze czyniac powóściągáli nierozumnych ludzi nieumiejętność. BudNT 1.Petr 2/15; CzechRozm 109, 136, 229v, 235v; mnimáia/ że niemogá*

inaczej fwey nieumiejętności obronić/ iedno hánbiąc á fromocąc náuki y vcźciwe z młodu ćwiczénie. *ModrzBaz* 15, [41], 90v, 95; *SkarJedn* 342; Gdzíem wątpił łzczerzem łwoię niewmiejętność wyznał. *SkarŻyw* 142, 82; *CzechEp kt*, *4, [1], 294, 316; prze nieumiejętność łwoię rozładku o grzechách dáć nie mógł. *LatHar* 131; požądliwóściom *ktore były* wnieumiejętności wálzey [niewiádomości ... *Leop*]. *WujNT* 1.*Petr* 1/14, *przedm* 4, s. 216; *SkarKaz* 81a.

W połączeniach szeregowych (6): *GroicPorz* bb; *Mącz* 359c, 372d; *GórnDworz* Ee6v; Takać to bęđcie łprawá/ iáka y tá byłá nieprawdy/ potwarzy/ kłamłtwá/ bluźnierłtwá/ łzaleńłtwá/ nieumiejętności á złości pełna. *WujJud* 243v; Abo boiáznią/ ábo niedbálłtwem ábo nieumiejętnością/ płuię źniwo twoie. *SkarKaz*)(3).

W przeciwstawieniu: »nauka ... nieumietność« (2): Miłuy naukę á nieumietności łie wiaruy. *BielŻyw* 17, 54.

Wyrażenia: »nieumiejętność dobrowolna« (1): [grzechy] Przeciwko Pierwłszemu [przykazaniu] [...] do Pogánłłtwá przyłtánie [...] Nieumiejętność dobrowolna rzeczy do zbáwienia potrzebnych. *LatHar* 114.

»gruba nieumiejętność« (1): I niewłtydałz łie ták grubey y łprołney nieumiejętności łwoiey pokázowác przed włzyłtkim łwiátem. *KrowObr* 181v.

»sprosna nieumiejętność« (2): *KrowObr* 181v *cf* »gruba nieumiejętność«; *BibRadz* *5 *cf* »nienawiść i nieumiejętność«.

»nieumiejętność ślepa« = *caeca ignorantia* *Modrz* [szyk 1:1] (2): *ModrzBaz* 138; Nieumiejętność ślepa znowu ćię w błáđ wiedzy *ZawJeft* 35.

Szeregi: »nieumiejętność i błędy« (1): Stąd nieumiejętność y błędy bez końcá powłtáią/ gdy łlepi łlepe wodzą. *SkarJedn* 361.

»głupstwo (a. głupóć), (a, i) nieumiejętność« [szyk 12:2] (14): Ktorzy łlubuią/ albo przilięgaią łzglupłłtwá/ á nieumiejętności łwey/ dziewicłtwo chowác przeciw przirođżeniu *SeklKat* F2; Imperitia, Niewmiejętność Głupóć. *Mącz* 166c, 37d; á niecnothę zálię mógł by názwác głupłłtwem/ á nieumiejętnością/ ktora ołzukiwa człowieká *GórnDworz* Ff3v, Ee5v, Ff3, Gg5v; *CzechRozm* 83, 109, 129v, 136, 235v; *LatHar* 597; *WujNT* 216.

»grubość, (a, i) nieumiejętność« (3): Odełzłáby tá grubość y nie vmiejętność Duchownych Rulfkich/ zá ktorą wiele łię błęđów rodzi. *SkarJedn* 366, 377; *Calep* 124a. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»nieumiejętność a mniłanie wielkie o sobie« (1): z wiela błęđów/ ktore dziłieyłszych czálów widzimy w pániech/ te łá naiwięłłze/ nieumiejętność/ á mniłanie wielkie o łobie *GórnDworz* Ee3v.

»częścią nieumiejętność, częścią złe namiętności« (1): poniewáz łprawieđliwóć częścią dla łlepey nieumiejętności/ częścią dla złych namiętności [*partim caeca ignorantia, partim perverso affectu*] bywa zátłumioná *ModrzBaz* 138.

»niebacžność a nieumiejętność« (1): Zniebácžności á nieumiejętności rychley rozpłázamy niłzli łowiemy *SkarŻyw* 312.

»nieczytanie i nieumiejętność« (1): I wtym łie tełz okázuię twoy fáłłz/ y nietzytánie/ y nieumiejętność piłmá Świętego *KrowObr* 224.

»nieumiejętność i niedbalstwo (a. niedbałość)« (2): prosimy bacznego czythelnika żeby nie zarázem nam iákíey nieumiejętności y niedbalstwa przypifował *BibRadz* *6; Skąd fię im przigadza/ yż albo w Xięgach wiele rzeczy zle poprawuią/ [...] álbo niewmiejętność y niedbałość autorow láiac/ wiele rzeczy [...] opufzczaią *KwiatKsiąz* L3v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»abo nieumiejętność abo niedozor« (1): ktore [omyłki] nie z żadney złości/ ále ábo z nieumiejętności ábo z niedozoru piárzow przepifuiących [...] w święte księgi włázły *WujNT przedm 4*.

»nienawiść i nieumiejętność« (1): Wízakoż to ná co fię oni nienawiścią y nieiáką fprofną nieumiejętnością będąc oflepieni tárgaią *BibRadz* *5.

»nieumiejętność i nierozumienie (a. złe wyrozumienie)« [szyk 1:1] (2): Ktorzy rozumieią (ze złego wyrozumienia y nieumiejętności) żeby Iozef małżonek mátki páná náłzego Iezufá Chriftułá/ miał być kowalem/ á nie cieślą *CzechEp* 65; Zádáie nieumiejętność y nie rozumienie wcielenia. *CzechEp* 68 marg.

»nieumiejętność z nieustawiczością« (1): A ták fluffínye Pyotr śwýęty nyeumyeyętność [...] z nyeuftáwiczońcyą złącza. *KromRozm II* p3v.

»niewiadomość, (a(1)bo, i) nieumiejętność« [szyk 3:1] (4): *RejPos* A6v; ktorzi [leniwi] bez pochyby dáleko gor- fzi fą niżli ci ktorým niewiadomość abo nieumiejętność do dobrego poftępku przekaża [*quos peiores esse constat laborantibus inscitia negotii gerendi*] *ModrzBaz* 8v; *Calag* 540b; A czyni/ ábo z nie vmiejętności y niewiadomości rzeczy: ábo czyni/ [...] przeciw fwemu włáfnemu fumnieniu. *CzechEp* 55. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»nieumiejętność i ślepotą« (1): ku záfwydzieniu/ nieumiejętność ich y flepotę ná oczy im kładąc/ [Żydów] przywodził. *SkarŻyw* 82.

»ubostwo abo nieumiejętność« (1): żeby kto prze vboftwo/ ábo dla nieumiejętności fwey [ob inopiam vel sua imperitia]/ [...] niefpráwiedliwie niebył fkazan. *ModrzBaz* 95.

»nie upor ale nieumiejętność« (2): iam žádał aby mię navczyli/ wczým bych błądził nie z vporv ale zniewmiejętności *SeklWyzn* g3v; *NiemObr* 99.

»(abo) nieumiejętność a (abo) złych rzeczy zabawa« (2): A fkąd się ták wiela [...] fzkodliwych przykádów/ W Rzeczyfopolitey y we Zborze námnożyło/ iedno ábo z nieumiejętności/ ábo z vftáwicżney złych rzeczy zabáwy [*ex ignorantia vel ex rerum malarum consuetudine*]? *ModrzBaz* 6, 15.

»nieumiejętność i zaniechanie« [szyk 1:1] (2): wtákim zániechaniu [!] y nieumiętności Duchownych Ruskich/ dziwuię fię iż iefzcze czego gorżzego nie máż [!]. *SkarJedn* 342, 348.

»jesli zdrada czyli nieumiejętność« (1): ktorą [wolę Bożą] ftanowie duchowni nie wiem iefli zdradą czyli nieumiejętnością tłumili *BibRadz* *4v.

»(nie, tak) złość abo (ale, jako) nieumiejętność« (3): bywa to czáfem/ nye ták ze złości/ yáko fnaż z nyeumyeyętności náłfey. *KromRozm III* Q4; *NiemObr* 99; *WujNT przedm 4*.

W przen (10) : Vważże [...] iefliże też tákową głuchofcią nie fą zaráżone nędzne vfzy twoie/ á táką też nieumiejętnością mowienia błędny ięzyk twoy. *RejPos* 204v; áby w każdym Narodzie náuki fię fczczępiły/ á Wiárá S. nie vmiejętnością nie prochniála *SkarJedn* 361; *SarnStat* 196.

Fraza: »nieumiejętność się (w)korzeni« (2): Za tym nieumiejętność w ftan fię duchowny korzeni: zá nią błędy *SkarJedn* 358, 357.

Wyrażenia: »ciemność nieumiejętności« (4): Yeftci w kołcyele fwyęty mnoftwo ludzi/ ktorzy fye Bogu podobáya/ ále nyeznać ich myędzy námi/ poki fye w ćyemnołcyach nyeumyętnołci fwey kochamy *KromRozm I* L2; *KromRozm II* ov; *SkarJedn* 362; Ielli táki Prorok przyznawa ćiemności nievmiejętności fwoiey: á my máludcy [!] y v pierfi slący/ iáką nocą niewiádomołci ogárnieni ieftełmy. *SkarKaz* 81a.

»wojna nieumiejętności« (1): iż ták długo y grubie błádzili [*odmieńcy religijej*] około wiádomołci Bogá: ále wyżywłzy ták długą woynę nieumiejętności [...] ták wiele y wielkiego złego ztąd nábroionego chcą pokoiem názwác [*sed et in magno viventes inscientiae bello tot et tam magna mala pacem appellant Vulg Sap* 14/22]? *PowodPr* 42.

2. *Przyrodzona tępota umysłowa, głúpota, niepojętność; inertia Mącz, Calep, Cn; imprudentia Mącz, Calep; ignorantia HistAl; inscientia Vulg; insipientia PolAnt; desidia, ignavia, socordia Calep* (21) : Nauka Pitagori. Te rzeczy nabarziey maią być odpádzone od człowieka, niemoc od ciała, nieumietnołć od dułze. *BielŻyw* 31; Lecż oni nie wiedzą áni rozumieią/ w ćiemnościách chodzą/ [...] (*marg*) Iákoby rzekł/ Prożno ie nápominác/ gdyż łą w vftáwiczney nievmiejętnołci. (–) *BibRadz Ps* 81/5, *Iob* 34/35; *Imprudentia*, *Nieumiejętność*/ *Niebácznołć*/ *Nierozum*/ *Nieroztropnołć*. *Mącz* 328b, 17a; *SarnUzn* D6; *CzechEp* 251; *Calep* 530b.

nieumiejętność czyja [w tym: *G sb i pron* (2), *pron poss* (2)] (4): *KromRozm II* f3; rácz łam vkroćić Moich nyeumyęiętnołci/ bych nędzny włuczyl/ Iákobych inych złołnikow drog twoich náuczyl *LubPs* N4v; A ći náłzy co tylo czytác y to ledwie vmieią/ tey nigdy wnieumieiętnołci fwey pokory nie máią. rozumowi fwemu ták niełwiádomemu/ ábo iednemu Miniłtrowi dufaiąc. *SkarŻyw* 203; *NiemObr* 83.

W połączeniu szeregowym (1): A przywoita człowyekowi zá pirworodnym grzechem nyeumyęętnołć/ nyeopátrznóć/ błąd/ y omyłká *KromRozm II* a4v.

W przeciwstawieniu: »mádrołć ... nieumiejętnołć« (3): przyiaciel człowieku, mádrołć (ć ie)go włafna, á nieumietnołć iego nieprzyiaciel. *BielŻyw* 55; *SeklWyzn* Ev; żádálifmy oddálic od fiebie nieumieiętnołć/ á być nápełnieni mádrołcią w vmyłlech náłzych *HistAl* I4v.

Wyrażenie: »myłł nieumiejętnołci« (1): opłákiwánia ftroiąc v grobow ludzi pomárlych/ wzięli [*Egipcjanie*] przed fię inłłá myłł nieumieiętnołci [*cogitationem inscientiae; rádę głúpią WujBib*]: á ktore [*tj. Żydów*] z prołbą byli wyrzucili/ te iáko zbiegi gonili. *Leop Sap* 19/3.

Szeregi: »nieumiejętnołć a gnułnołć« (1): áby się ocucił łwiát z nieumieiętnołci á z gnułnołci/ w któréy był *BiałKat* 21.

»niedostatek i nieumiejętnołć« (1): nye dla fwey nyedofkonálołci/ ále dla ich nyedofátku y nyeumyęętnołci nyemogł ich Pan Kryłtus [...] włlyftkyego náuczyc *KromRozm II* f3.

»nieumiejętnołć i omyłnołć« (1): á nyeumyęętnołci y omyłnołci/ która z przyrodzonego grzechu ná włlyftek rodzay ludzki przyłzłá [*człowiek jest*] poddan. *KromRozm II* p4.

»swa wola i nieumiejętnołć« (1): A iefliż dźiateczki w fwey woley y wnieumieiętnołci [*in contemptu et insipientia*] nádetymi [!] będą/ fláchetnołć narodu fwego ofzpeczą. *BibRadz Eccli* 22/8.

»nieumiejętnołć i záłepienie« (1): Przez záłonę rozumieć mamy nieumieiętnołć y záłepienie. *BibRadz I* 363d *marg*.

»zatwardziałość i nieumiejętność« (1): A opifałwzy tak Apoštoł zátwardziáłość/ y nie vmieiętność ludu Izráelkiego/ opifuie potym zacność ludzi Christiánkikh *NiemObr* 83.

Synonimy: 1. *nieopatrzność, niewiedomość, nieznanomość*; 2. *głupość, głupstwo, niebaczość, nieopatrzność, nieroztropność, nierozum, nietrafność*.

Cf **NIEUMIAŁOŚĆ**, **NIEUMIENIE**, NIEUMIENSTWO, NIEUMIĘCTWO,
UMIĘJĘTNOŚĆ

KK